

Καταγραφή Αντιλήψεων Μαθητών Σχετικά με τη Συμμετοχή τους σε Προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης της Διεύθυνσης Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Κοζάνης

Βασιλειάδου Πολυξένη¹, Κουρούς Ιωάννης²,
Μαστρανέστης Απόστολος³, Μιχαηλίδης Νικόλαος⁴

1. Εκπαιδευτικός ΠΕ - 19 Πληροφορικής, Υπεύθυνη Τεχνικός Κε.Πλη.Νε.Τ. Κοζάνης
xeviav@sch.gr
2. Εκπαιδευτικός ΠΕ - 19 Πληροφορικής, Υπεύθυνος Σχολικών Δραστηριοτήτων Διεύθυνσης Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Κοζάνης
jkourous@hotmail.com
3. Εκπαιδευτικός ΠΕ - 19 Πληροφορικής του Γυμνασίου Αιανής
apomastr@yahoo.gr
4. Εκπαιδευτικός ΠΕ - 03 Μαθηματικός του 5^{ου} Γυμνασίου Κοζάνης
email mnikolao@hotmail.com

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται ότι η επιθυμία των μαθητών της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Κοζάνης για συμμετοχή σε προγράμματα των Σχολικών Δραστηριοτήτων, παρουσιάζει μια έντονα αυξητική τάση. Τι είναι όμως αυτό που παρακινεί τους μαθητές να συμμετάσχουν σε τέτοια προγράμματα; Τι θεωρούν σημαντικό; Επηρεάζονται από το γεγονός ότι ζουν σε ένα επιβαρυνμένο περιβαλλοντικά χώρο; Για να απαντηθούν τέτοιους είδους ερωτήματα και για να μπορέσει η εκπαιδευτική κοινότητα να ανταποκριθεί όσο το δυνατόν καλύτερα στις ανάγκες τους, κρίνεται απαραίτητη η διεξαγωγή ερευνητικών μελετών που να προσανατολίζονται στην καταγραφή ή και στον προσδιορισμό των αντιλήψεων των μαθητών σχετικά με τα προγράμματα. Βασικός σκοπός της συγκεκριμένης έρευνα είναι να διερευνήσει και να καταγράψει τα στοιχεία εκείνα που επηρεάζουν τους μαθητές καθώς και τις αντιλήψεις τους έτσι ώστε στη συνέχεια, αφού αναλυθούν, να βρεθούν οι βέλτιστες τεχνικές και μέθοδοι ορθής καθοδήγησης και ικανοποίησης των αναγκών τους. Οι σχετικά λίγες έρευνες για την αντίληψη των μαθητών καθιστά την παρούσα έρευνα σημαντική.

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Εκπαιδευτική έρευνα

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: περιβαλλοντική εκπαίδευση, εκπαιδευτική έρευνα, μαθητική αντίληψη

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η Περιφερειακή Ενότητα Κοζάνης είναι μια περιοχή ιδιαίτερα επιβαρυνμένη περιβαλλοντικά, κυρίως λόγω της ύπαρξης των ορυχείων, της λειτουργίας των εργοστασίων παραγωγής ηλεκτρικού ρεύματος, των αλλοιώσεων που έχει υποστεί το

περιβάλλον από την εγκατάσταση των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας και από τη λειτουργία του Χώρου Υγειονομικής Ταφής Απορριμμάτων.

Στο πλαίσιο της συγκεκριμένης εμπειρικής έρευνας, επιχειρείται η καταγραφή της αυξημένης επιθυμίας των μαθητών της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Κοζάνης, για συμμετοχή σε προγράμματα Σχολικών Δραστηριοτήτων. Βασικός σκοπός αυτής είναι η διερεύνηση της μεταβολής της περιβαλλοντικής αντίληψης των μαθητών σε σχέση με την αλλαγή σχολικής δομής, όπως αυτή εντοπίζονται στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση και συγκεκριμένα σε επίπεδο γυμνασιακών και λυκειακών τάξεων. Οι επιμέρους στόχοι της έρευνας είναι η ανάδειξη των στοιχείων που επηρεάζουν τις επιλογές των μαθητών και του τρόπου δραστηριοποίησης τους εντός των προγραμμάτων των Σχολικών Δραστηριοτήτων.

Τα κύρια ερευνητικά ερωτήματα της έρευνας, τα οποία στη συνέχεια διαμόρφωσαν το ερωτηματολόγιο, είναι :

1. Ποια η σχέση του φύλου με τις επιλογές των προγραμμάτων;
2. Ποια η σχέση της ηλικίας με το βαθμό και με τις επιλογές των προγραμμάτων;
3. Ποια η σχέση της αστικοποίησης της περιοχής κατοικίας με το βαθμό και με τις επιλογές των προγραμμάτων
4. Ποια η σχέση του εκπαιδευτικού με τις επιλογές των μαθητών;
- 5.Επηρεάζονται οι μαθητικές επιλογές από την περιοχή κατοίκησης και των περιβαλλοντικών προβλημάτων που υφίσταται;
- 6.Ποιοι παράγοντες παρακινούν τους μαθητές στη συμμετοχή των προγραμμάτων;
- 7.Ποια περιβαλλοντικά προβλήματα θεωρούνται πιο σημαντικά από τους μαθητές και πόσο επηρεάζονται από τις περιοχές κατοικίας τους;
- 8.Ποια η σχέση του μορφωτικού επιπέδου του γονέα με τις επιλογές των μαθητών;

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Δείγμα

Η έρευνα πραγματοποιήθηκε το Δεκέμβριο του 2014 και το δείγμα αυτής αποτέλεσαν 382 μαθητές της Α' τάξης ημερησίων και εσπερινών Γυμνασίων και Λυκείων (Γενικών και Τεχνικών) της Διεύθυνσης Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Κοζάνης. Το ερωτηματολόγιο (Janeau, 1996) και οι οδηγίες διανεμήθηκαν σε όλες τις σχολικές μονάδες της Περιφερειακής Ενότητας. Οι σχολικές μονάδες ενημέρωσαν τους μαθητές για τη δυνατότητα της εθελοντικής συμμετοχής στην έρευνα αυτή. Τα σχολεία που συμμετείχαν καλύπτουν μια ευρεία πληθυσμιακά περιοχή, στην οποία η κοινωνική και οικονομική διαστρωμάτωση είναι πολύμορφη και πολυδιάστατη. Η ακριβής κατανομή του δείγματος παρουσιάζεται στους παρακάτω πίνακες:

Μαθητές Α' Τάξης Γυμνασίου	Μαθητές Α' Τάξης Λυκείου	Συνολικός Αριθμός
284	98	382

Πίνακας 1 : Κατανομή δείγματος ανά τάξη

Αγόρια Α' Τάξης	Κορίτσια Α' Τάξης	Αγόρια Α' Τάξης	Κορίτσια Α' Τάξης	Συνολικός Αριθμός
--------------------	----------------------	--------------------	----------------------	----------------------

Γυμνασίου	Γυμνασίου	Λυκείου	Λυκείου	
165	119	51	47	
Αγόρια μαθητές		Κορίτσια μαθητές		382
216		166		

Πίνακας 2 : Κατανομή δείγματος ανά φύλο

Δήμος Βοίου	Δήμος Εορδαίας	Δήμος Κοζάνης	Δήμος Σερβίων-Βελβεντού	Συνολικός Αριθμός
33	115	158	76	382

Πίνακας 3 : Κατανομή δείγματος ανά Δήμο

Εργαλεία διερεύνησης

Η μεθοδολογία της παρούσας έρευνας είναι η επισκόπηση, με ερευνητικό εργαλείο το ερωτηματολόγιο (Cohen κ.συν, 2008). Έμφαση δόθηκε στην εμφάνιση, προκειμένου να φαίνεται εύκολο και ελκυστικό (Παρασκευόπουλος, 1993). Το περιεχόμενο διευθετήθηκε έτσι ώστε, να μεγιστοποιείται η συνεργασία με τους μαθητές. Καταβλήθηκε προσπάθεια ο αριθμός των ερωτήσεων να είναι όσο το δυνατό μικρότερος, ώστε να μην κουράσει τους ερωτώμενους (Robson, 2010), αλλά ταυτόχρονα ικανός, ώστε να μην είναι σε βάρος της αξιοπιστίας και της εγκυρότητας της έρευνας.

Στο πρώτο τμήμα του ερωτηματολογίου οι μαθητές καλούνται να δηλώσουν ανεξάρτητες μεταβλητές της έρευνας: φύλο, τάξη (έμμεσα προκύπτει και η ηλικία), εκπαιδευτικό υπόβαθρο γονέων, βαθμολογική επίδοση και περιοχή κατοικίας. Το εκπαιδευτικό υπόβαθρο των γονιών προσδιορίζεται από τις σπουδές τις οποίες ολοκλήρωσαν.

Στο δεύτερο τμήμα του ερωτηματολογίου οι μαθητές κλήθηκαν να απαντήσουν σε κλειστού τύπου ερωτήσεις με δυνατότητα να καταγράψουν και προτάσεις που ξεφεύγουν από τις απόψεις των ερευνητών και μια ανοιχτού τύπου για αποτύπωση των προτάσεων τους. Η μορφή αυτή συμβάλλει στην ευκολότερη κατανόηση και στην καλύτερη κωδικοποίηση των δεδομένων της έρευνας, επιτυγχάνοντας μεγαλύτερο βαθμό εγκυρότητας της έρευνας (Cohen κ.συν, 2008). Το ερωτηματολόγιο έχει αναπτυχθεί σε συγκεκριμένους θεματικούς άξονες, στους οποίους εμπεριέχονται ερωτήσεις που αφορούν:

- α) Προσωπικούς παράγοντες.
- β) Παράγοντες σχετικούς με τις αντιλήψεις τους σχετικά με τα προγράμματα των Σχολικών Δραστηριοτήτων.
- γ) Περιβαλλοντικούς παράγοντες.

Διαδικασία

Η αρχική μορφή του ερωτηματολογίου δόθηκε πιλοτικά σε δεκαπέντε μαθητές του 5^{ου} Γυμνασίου Κοζάνης, χωρίς όμως να προκύψουν σημαντικές παρατηρήσεις. Στη συνέχεια διανεμήθηκαν οι οδηγίες στις σχολικές μονάδες της Περιφερειακής Ενότητας Κοζάνης και δόθηκε η ηλεκτρονική διεύθυνση στην οποία ήταν αναρτημένο το ερωτηματολόγιο (ιστοσελίδα των Σχολικών Δραστηριοτήτων της ΔΔΕ Κοζάνης) για να συμπληρωθεί ηλεκτρονικά από όσους ενδιαφέρονταν, με δεδομένο ότι η συμπλήρωση ήταν εθελοντική, παρουσία ενός εκπαιδευτικού της σχολικής μονάδας.

Πριν από τη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου, το σύνολο των μαθητών του δείγματος ενημερώθηκε για τον σκοπό της έρευνας και δόθηκαν οι τεχνικές οδηγίες συμπλήρωσης του ερωτηματολογίου και απαντήθηκαν ερωτήσεις που αφορούσαν αποσαφηνίσεις οδηγιών, συμβολισμών ή λέξεων. Τονίστηκε ιδιαίτερα ότι το ερωτηματολόγιο είναι ανώνυμο και οι απαντήσεις θα χρησιμοποιηθούν για τους λόγους της έρευνας και μόνο. Έμφαση δόθηκε στο ότι σωστές απαντήσεις είναι αυτές που είναι αληθινές για τον καθένα ξεχωριστά. Τους υποδείχθηκε να μην ξοδεύουν πολλή ώρα σε κάθε ερώτηση, να δουλέψουν γρήγορα αλλά προσεκτικά.

Οι αντικειμενικές δυσκολίες κατά το χρόνο της έρευνας (Δεκέμβριος 2014) είχαν ως συνέπεια τη συλλογή τελικά μικρότερου αριθμητικού δείγματος μαθητών, από μικρότερο αριθμό σχολικών μονάδων έναντι του αρχικού σχεδιασμού. Ο αρχικός σχεδιασμός προέβλεπε την καθολική συμμετοχή όλων των σχολικών μονάδων και όλων των μαθητών της Α' τάξης Γυμνασίων και Λυκείων που συνολικά είναι 3220 μαθητές της Περιφερειακής Ενότητας Κοζάνης.

Οι όποιες εννοιολογικές δυσκολίες που προέκυψαν, κυρίως από τους μαθητές της Α' τάξης Γυμνασίου, λύθηκαν κατά τη διάρκεια συμπλήρωσης του ερωτηματολογίου δίνοντας τους τις απαραίτητες γνωστικές πληροφορίες.

Τα δεδομένα που προέκυψαν από τις απαντήσεις των μαθητών στο ερωτηματολόγιο υπεβλήθησαν σε στατιστική επεξεργασία με το πρόγραμμα Excel 2007. Στην παρουσίαση των αποτελεσμάτων γίνεται αναφορά σε επίδραση ανεξάρτητων μεταβλητών σε εξαρτημένες. Η επίδραση αυτή ελέγχθηκε στατιστικά με ποσοστιαία αναφορά επί των επιμέρους συνόλων, χωρίς όμως να γίνει έλεγχος συσχέτισης αυτών, εξαιτίας χρονικών περιορισμών.

ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ

Στο ερώτημα κατά πόσο θεωρούν οι μαθητές σημαντικά τα προγράμματα των Σχολικών Δραστηριοτήτων (Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, Αγωγής Υγείας, Πολιτιστικών Θεμάτων), το 77,23% των ερωτηθέντων απάντησαν ότι τα θεωρούν πολύ χρήσιμα. Οι απαντήσεις των μαθητών διαφοροποιούνται σε σχέση με την περιοχή κατοικίας, καθώς στους μεγαλύτερους Δήμους Κοζάνης και Εορδαίας, η αντίληψη της σπουδαιότητας των προγραμμάτων ήταν αυξημένη, πιθανώς λόγω της μεγαλύτερης συμμετοχής των σχολείων αυτών των περιοχών στην υλοποίηση προγραμμάτων.

Στο ερώτημα σχετικά με τη συμμετοχή των μαθητών σε προγράμματα τα προηγούμενα χρόνια, προκύπτει το αξιοσημείωτο ποσοστό του 66,49%, ενώ παράλληλα τα επιμέρους ποσοστά διαφοροποιούνται με βάση τις ανεξάρτητες μεταβλητές. Αναλυτικότερα παρατηρούμε ότι οι μαθητές με βαθμολογία μεγαλύτερη από 14, συμμετέχουν κατά 70% στα προγράμματα, ενώ οι υπόλοιποι έχουν μια τάση να αρνούνται την συμμετοχή τους σε αυτά. Τα κορίτσια εμφανίζονται περισσότερο δραστήρια σε αυτές τις δραστηριότητες, αφού το 74% αυτών συμμετέχει στα προγράμματα, ενώ τα αγόρια είναι πιο διστακτικά αφού συμμετέχει περίπου το 60%. Τέλος, πολύ σημαντική είναι η επίδραση των γονέων με πιο υψηλή μόρφωση (ΑΕΙ, ΤΕΙ, ΙΕΚ) αφού καταφέρνουν κατά 74% να “πειθούν” τα παιδιά τους για την σπουδαιότητα των προγραμμάτων αυτών, ενώ οι γονείς με χαμηλότερη μόρφωση παρουσιάζουν μια ισορροπία, αφού μόλις το 57% αυτών “ωθούν” τα παιδιά τους να συμμετάσχουν.

Στην ερώτηση σχετικά με το είδος του προγράμματος που είχαν συμμετοχή είναι φανερό η μεγάλη συμμετοχή των μαθητών σε περιβαλλοντικά προγράμματα με ποσοστό 34,91%. Παρατηρούμε ότι οι μαθητές με βαθμολογία μεγαλύτερη από 14 έχουν μια τάση να συμμετέχουν κατά 35,6% σε προγράμματα περιβαλλοντικά. Από την άλλη πλευρά μαθητές με βαθμολογία χαμηλότερη του 14, επιλέγουν τα περιβαλλοντικά προγράμματα κατά 25%. Πιο μεγάλο ενδιαφέρον για τα περιβαλλοντικά προγράμματα δείχνουν τα κορίτσια σε ποσοστό 41,71%, ενώ τα αγόρια σε ποσοστό 29,96%. Ιδιαίτερο όμως ενδιαφέρον έχει το γεγονός ότι τα περιβαλλοντικά προγράμματα είναι πρώτα σε προτίμηση στο Δήμο Σερβίων - Βελβεντού με ποσοστό 48,96% και όχι στους Δήμους Κοζάνης (36,51%) και Εορδαίας (21,77%) οι οποίοι είναι και πιο επιβαρυνμένοι περιβαλλοντικά. Τέλος, οι μαθητές με γονείς με απολυτήριο Λυκείου και κάτω, εμφανίζονται να συμμετέχουν περισσότερο (39,5%) στα περιβαλλοντικά προγράμματα από τους μαθητές με γονείς με απολυτήριο από ΙΕΚ και πάνω (35,6%).

Στην ερώτηση για τη μελλοντική συμμετοχή σε προγράμματα των Σχολικών Δραστηριοτήτων, από τις απαντήσεις φαίνεται ότι οι ανεξάρτητες μεταβλητές δεν επηρεάζουν ιδιαίτερα τις απαντήσεις των μαθητών, ενώ γίνεται αντιληπτή η μεγάλη επιθυμία των μαθητών για συμμετοχή σε προγράμματα υγείας (24,39%) και σε ευρωπαϊκά προγράμματα (23,98%). Τα κορίτσια εξακολουθούν να συμπορεύονται με τα γενικότερα αποτελέσματα της έρευνας, δηλ. επιθυμούν κατά 29,95% τη συμμετοχή τους σε ευρωπαϊκά προγράμματα, ενώ τα αγόρια από την άλλη εξακολουθούν να επιθυμούν κατά 25,08% τα περιβαλλοντικά προγράμματα. Ενδιαφέρον όμως παρουσιάζεται στις απαντήσεις ανά Δήμο, όπου στους Δήμους Εορδαίας και Σερβίων – Βελβεντού η επιθυμία των περισσότερων μαθητών είναι η συμμετοχή τους σε προγράμματα αγωγής υγείας με ποσοστά 24,64% και 23,07% ενώ στο Δήμο Κοζάνης τα πρωτεία έχουν τα ευρωπαϊκά προγράμματα.

Στην ερώτηση για τους λόγους συμμετοχής σε προγράμματα, διευκρινίζοντας ότι οι μαθητές είχαν τη δυνατότητα να δώσουν παραπάνω από μια απαντήσεις, προκύπτει ότι οι λόγοι υγείας με 21,88% και η δυνατότητα υλοποίησης κάποιας εκδρομής με 21,29% μαζί με τα περιβαλλοντικά προβλήματα της περιοχής (20,12%) ήταν οι κυριότεροι λόγοι συμμετοχής των μαθητών στην υλοποίηση προγράμματος. Μελετώντας τα αποτελέσματα αυτής της ερώτησης παρατηρούμε ότι δεν υπάρχει ιδιαίτερη επίδραση της βαθμολογίας των μαθητών, του επίπεδου της μόρφωσης των γονέων και του Δήμου καταγωγής των μαθητών στις απαντήσεις που δόθηκαν στην παραπάνω ερώτηση. Το φύλο όμως διαφοροποιεί τις παραπάνω απαντήσεις, δηλ. τα αγόρια εξακολουθούν να θεωρούν ότι τα περιβαλλοντικά προβλήματα είναι ο κυριότερος λόγος συμμετοχής τους (25,41%) ενώ τα κορίτσια ακολουθούν για ακόμη μια φορά τα γενικά συμπεράσματα της ερώτησης όπου κατά 24,55% θεωρούν τα ενδιαφέροντα για λόγους υγείας και τη δυνατότητα υλοποίησης κάποιας εκδρομής ως τους κυριότερους λόγους. Επίσης, η τάξη διαφοροποιεί λίγο τις απαντήσεις και έτσι βλέπουμε πως οι μαθητές της Α΄ Γυμνασίου επηρεασμένοι πιθανότητα από το Δημοτικό, θεωρούν κατά 22,84% το ενδιαφέρον για λόγους υγείας το σημαντικότερο λόγο, ενώ οι μαθητές του Λυκείου έχοντας εμπειρία από άλλα προγράμματα θεωρούν με ποσοστό 32,14% πως η δυνατότητα εκδρομής είναι ο κυριότερος λόγος συμμετοχής τους.

Στην προσπάθεια εύρεσης των τρόπων με τους οποίους οι μαθητές παρακινήθηκαν για να συμμετάσχουν σε ένα πρόγραμμα, οι μαθητές απάντησαν πως ο κυριότερος λόγος συμμετοχής τους στα προγράμματα ήταν σε ποσοστό 50,79% οι καθηγητές των σχολείων τους. Από τις απαντήσεις στην ερώτηση αυτή παρατηρούμε ότι ανεξάρτητες μεταβλητές (φύλο, τάξη, εκπαιδευτικό υπόβαθρο γονέων, βαθμολογική επίδοση και περιοχή κατοικίας) δεν έπαιζαν κανένα ρόλο στη διαμόρφωση των αποτελεσμάτων. Επομένως, μελετώντας κάθε μια μεταβλητή ξεχωριστά, παρατηρήσαμε ότι το 50% περίπου των συμμετεχόντων στην έρευνα, θεωρεί ότι οι καθηγητές είναι αυτοί που τους παρακίνησαν για την συμμετοχή τους στα προγράμματα ενώ κατά 25% μερίδιο στην απόφαση συμμετοχής τους είχε και ο Υπεύθυνος Σχολικών Δραστηριοτήτων.

Στη συνέχεια και στις δύο επόμενες ερωτήσεις γίνεται μια προσπάθεια να διαπιστωθεί κατά πόσο οι νέες Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ) βοηθάνε τους μαθητές στην υλοποίηση αυτών των προγραμμάτων. Αναλυτικότερα, στην πρώτη ερώτηση για το κάθε πότε οι μαθητές επισκέπτονται την ιστοσελίδα που ενημερώνεται από τον Υπεύθυνο Σχολικών Δραστηριοτήτων, παρατηρείται ότι οι μαθητές τείνουν να την επισκέπτονται “λίγο” με ποσοστά παρόμοια των γενικών ποσοστών (με απόκλιση 0,5% από το γενικό ποσοστό των 31,41%) καθώς και ότι υπάρχει και πλήρης ανεξαρτησία των απαντήσεων από τις ανεξάρτητες μεταβλητές. Όπως και παραπάνω έτσι και στην δεύτερη ερώτηση οι μαθητές απάντησαν σχεδόν με τον ίδιο τρόπο, χωρίς να επηρεάζονται από τις ανεξάρτητες μεταβλητές. Έτσι με μια πολύ μικρή απόκλιση (μέχρι 1%) από το γενικό ποσοστό των 83,51% οι μαθητές απάντησαν πως η χρήση νέων Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ) βοηθάει πολύ και πάρα πολύ στην υλοποίηση των προγραμμάτων.

Στην ερώτηση για το πόσο το σχολείο τους δραστηριοποιείται σε προγράμματα, οι απαντήσεις δείχνουν πως υπάρχουν διαφοροποιήσεις λαμβάνοντας υπόψη τις ανεξάρτητες μεταβλητές. Έτσι, παρατηρείται ότι στο Λύκειο υπάρχει μεγαλύτερη δραστηριοποίηση σε σχέση με το Γυμνάσιο (72,45 % έναντι 67,80%). Ιδιαίτερη διαφοροποίηση παρατηρείται στις απαντήσεις αν λάβουμε υπόψη το κριτήριο των Δήμων. Έτσι βλέπουμε ότι στο Δήμο Βοΐου μόλις το 39,39% των σχολείων των μαθητών που απάντησαν συμμετέχουν πολύ έως πάρα πολύ στα προγράμματα. Αντίθετα, τα ποσοστά είναι ιδιαίτερα υψηλά στους Δήμους Κοζάνης (72,78%) και Εορδαίας (73,04%) ενώ στο Δήμο Σερβίων - Βελβεντού είναι (61,84 %). Αυτό πιθανότητα να οφείλεται στο γεγονός ότι επειδή στο Δήμο Βοΐου οι καθηγητές, οι οποίοι παίζουν τον σημαντικότερο ρόλο στην παρακίνηση των μαθητών, μετακινούνται από σχολείο σε σχολείο, δεν έχουν τον χρόνο να ενημερώσουν και να υλοποιήσουν προγράμματα με τους μαθητές. Τέλος, παρατηρούμε ότι τα σχολεία των μαθητών των οποίων οι γονείς έχουν υψηλότερο επίπεδο μόρφωσης (ΑΕΙ, ΤΕΙ) συμμετέχουν σε προγράμματα με ποσοστό περίπου 73%, έναντι των υπολοίπων που συμμετέχουν με ποσοστό περίπου 55,5%.

Στην ερώτηση σχετικά με το ποιο εκτιμάται ως το πιο έντονο πρόβλημα στην περιοχή τους, παρατηρούμε ότι οι απαντήσεις των μαθητών δεν παρουσιάζουν διαφοροποίηση αν λάβουμε υπόψη τη βαθμολογία τους, το φύλο και το επίπεδο μόρφωσης των γονέων. Το πιο σημαντικό περιβαλλοντικό πρόβλημα κατά τις απαντήσεις των μαθητών είναι η ατμοσφαιρική ρύπανση με 33,33% ενώ ακολουθούν τα στερεά απορρίμματα (σκουπίδια κ.α.) με 21,95%. Αντίθετα, μόλις το 4,02% θεωρεί την πυκνοκατοίκηση (πολυκατοικίες κ.α.) ως το σημαντικότερο πρόβλημα

που αντιμετωπίζει η περιοχή τους. Παρατηρούμε δηλαδή τον εμφανή επηρεασμό των μαθητών από τα περιβαλλοντικά προβλήματα της Περιφερειακής Ενότητας Κοζάνης.

Στην ερώτηση για τα σημαντικότερα προβλήματα του πλανήτη υπήρξε μια ποικιλία απαντήσεων με την ίδια περίπου συχνότητα απαντήσεων. Με ποσοστά 21,75% και 19,56% η ‘τρύπα’ του όζοντος και η ατμοσφαιρική ρύπανση καταγράφονται ως τα σημαντικότερα προβλήματα πάνω στον πλανήτη. Διαφοροποίηση υπάρχει ως προς την τάξη, όπου οι μαθητές Γυμνασίου αναδεικνύουν σημαντικότερα προβλήματα την ατμοσφαιρική και περιβαλλοντική ρύπανση και θεωρούν υποδεέστερη την ‘τρύπα’ του όζοντος.

Στην ερώτηση για το ποια είναι τα πιο σημαντικά βήματα για την προστασία του περιβάλλοντος, η ανακύκλωση με ποσοστό 26,87% και η χρησιμοποίηση ανανεώσιμης καύσιμης ύλης (και όχι επεξεργασμένη με χημικά) με ποσοστό 14,79% θεωρούνται από τους μαθητές ως τα σημαντικότερα βήματα. Από τις παραπάνω απαντήσεις δεν παρουσιάζονται ιδιαίτερες διαφοροποιήσεις αν λάβουμε υπόψη τις ανεξάρτητες μεταβλητές. Μια μικρή διαφοροποίηση παρουσιάζεται αν λάβουμε υπόψη την βαθμολογία, όπου σε βαθμολογίες μέχρι το 18 τα ποσοστά στις παραπάνω απαντήσεις εμφανίζονται αυξημένα κατά 4% με 5%.

Στην ερώτηση με την οποία ολοκληρώνεται και η έρευνα και η οποία αναφέρεται στις πιθανές πηγές πληροφόρησης για την υλοποίηση ενός περιβαλλοντικού προγράμματος, η μηχανή αναζήτησης (π.χ. google) με ποσοστό 27,13% και τα Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης με 23,37% θεωρούνται οι πιο πιθανές πηγές πληροφοριών. Στην ερώτηση αυτή εμφανίζονται κάποιες διαφοροποιήσεις λαμβάνοντας υπόψη κάποιες από τις μεταβλητές. Παρατηρούμε ότι σε βαθμολογίες μικρότερες από το 14 υπάρχει μια μείωση κατά 4% περίπου από τα γενικά ποσοστά. Επίσης, λαμβάνοντας ως κριτήριο το Δήμο, παρατηρείται μια διαφοροποίηση μόνο στο Δήμο Βοΐου όπου παρατηρούνται ποσοστά μειωμένα κατά 5% ενώ στους άλλους Δήμους παραμένουν τα ίδια με τα γενικά. Τέλος, ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι απαντήσεις με βάση το μορφωτικό επίπεδο του γονέα, όπου παρατηρούνται ποσοστά που ξεκινάνε από 30,84% όταν οι γονείς είναι κάτοχοι πτυχίου ΑΕΙ και φθάνουν στο 19,2% όταν οι γονείς είναι απόφοιτοι Δημοτικού.

ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ

Όπως σε κάθε έρευνα έτσι και σε αυτή, πρέπει να είμαστε επιφυλακτικοί στην ερμηνεία των αποτελεσμάτων. Αν και το σύνολο των ερωτηματολογίων ήταν ορθά συμπληρωμένο, σε ελάχιστες περιπτώσεις που στα ζεύγη των ερωτήσεων “συμμετείχες τα προηγούμενα χρόνια σε προγράμματα Σχολικών Δραστηριοτήτων;” και “σε ποια προγράμματα είχες συμμετοχή;”, καθώς και στις ερωτήσεις “Θεωρείς η χρήση των Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών βοηθάνε στην υλοποίηση των προγραμμάτων;” και “για την υλοποίηση ενός προγράμματος περιβαλλοντικής εκπαίδευσης ως πηγή πληροφοριών θα μπορούσε να είναι μια μηχανή αναζήτησης;”, που είχαν το ίδιο νόημα αλλά ήταν διατυπωμένες διαφορετικά ως έλεγχος αξιοπιστίας, διέφεραν μεταξύ τους ενώ δε θα έπρεπε. Έτσι φαίνεται ότι ορισμένοι δε συμπλήρωσαν με προσοχή το ερωτηματολόγιο τους, επηρεάζοντας έστω και ελάχιστα τα τελικά συμπεράσματα.

Οι σχετικά λίγες έρευνες (Βασιλοπούλου, 1998· Δοβλέτογλου, 2012· Λαγουδάκη, 2007· Ντούβλη, 1997) για την συνολική αντίληψη των μαθητών και πως αυτή

επηρεάζει την επιλογή και την λειτουργία τους στα περιβαλλοντικά προγράμματα καθιστά την παρούσα έρευνα σημαντική.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΕΚΤΑΣΕΙΣ

Μετά την διεξαγωγή και ολοκλήρωση της έρευνας που πραγματοποιήθηκε το σχολικό έτος 2014 – 2015 στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση Κοζάνης παρατηρούμε ότι ο τόπος κατοικίας και οι περιβαλλοντικές συνθήκες διαβίωσης, επηρεάζουν τους μαθητές στην επιλογή των προγραμμάτων και στο ποια θεωρούν ότι είναι τα σημαντικότερα περιβαλλοντικά προβλήματα στην περιοχή τους. Επίσης παρατηρούμε ότι έχει καλλιεργηθεί η περιβαλλοντική συνείδηση μέσα από την υλοποίηση αυτών των προγραμμάτων αποκτώντας παράλληλα και το αντίστοιχο γνωστικό υπόβαθρο. Τέλος η ηλικία τους, επηρεάζει τις επιλογές των προγραμμάτων.

Η διεύρυνση του δείγματος της έρευνας, θα επέτρεπε την αρτιότερη και αποτελεσματικότερη διερεύνηση των επιμέρους ερευνητικών ερωτημάτων, παρέχοντας τη δυνατότητα γενίκευσης των αποτελεσμάτων που θα προκύψουν. Επιπρόσθετα ενδιαφέρον θα παρουσίαζε η διερεύνηση της συσχέτισης των προγραμμάτων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης με τα υπόλοιπα προγράμματα των Σχολικών Δραστηριοτήτων, αφού αποτελούν μόνο τη μία κατηγορία και τη μία πλευρά της όψης ενός θέματος. Τέλος, ως μελλοντική προοπτική θα αποτελούσε η περεταίρω έρευνα των χαρακτηριστικών διαφοροποίησης της στάσης των μαθητών, όταν αυτοί συμμετέχουν σε ένα πρόγραμμα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Βασιλοπούλου Μ. (1998) Διερεύνηση και διδακτική αντιμετώπιση των πρότερων αντιλήψεων των μαθητών του Γυμνασίου για την βιοποικιλότητα ΕΚΠΑ Διδακτορική Διατριβή.
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2008). Μεθοδολογία εκπαιδευτικής έρευνας. (Σ. Κυρανάκης, Μ. Μαυράκη, Χ. Μητσοπούλου, Π. Μπιθαρά, Μ. Φιλοπούλου, μετάφρ.). Αθήνα: Μεταίχμιο. (Πρωτότυπη έκδοση 2000).
- Δοβλέτογλου Α. (2012) Αντιλήψεις των μαθητών του ΕΠΑΛ Φλώρινας για τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις της λειτουργίας του ΑΗΣ Μελίτης ΕΑΠ Διπλωματική Εργασία.
- Janeau C. (1996) Η έρευνα με ερωτηματολόγιο. Το εγχειρίδιο του καλού ερευνητή. Αθήνα : Τυπωθήτω.
- Λαγουδάκη Ε. (2007) Διερεύνηση των γνώσεων και των στάσεων των μαθητών της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευση σε σχέση με το περιβάλλον, με έμφαση στα περιβαλλοντικά προβλήματα ΕΑΠ : Διπλωματική Διατριβή.
- Ντούβλη Π. (1997) Καταγραφή γνώσεων, απόψεων και στάσεων των μαθητών της Α' Λυκείου σε θέματα περιβάλλοντος Θεσσαλονίκη Μεταπτυχιακή Εργασία.
- Robson, C. (2010). Η έρευνα του πραγματικού κόσμου (2η εκδ.). (Β. Νταλάκου, Κ. Βασιλικού, μετάφρ.). Αθήνα: Gutenberg. (Πρωτότυπη έκδοση 1993).
- Παρασκευόπουλος Ι. (1993) Μεθοδολογία επιστημονικής έρευνας Αθήνα : Ιδιωτική έκδοση